

Mosquit domèstic (*Culex pipiens*)

Text: © Roger Eritja Mathieu

Fotografies : © Roger Eritja Mathieu

Nom científic
<i>Culex pipiens</i>
Ordre
Diptera
Família
Culicidae
Mida
5 - 8 mm

Foto 1: *Culex pipiens* femella prenent sang

Reconeixement

Es tracta del mosquit urbà, de costums crepusculars i nocturnes i amb marcada tendència a penetrar a les cases (veure Foto 1). Molt lligat a l'activitat humana, ja que el seu hàbitat larvari són les aigües residuals de tota mena (veure Foto 2). En moltes àrees septentrionals se'l considera únicament ornitòfil, però a l'Europa càlida s'ha comprovat abastament la seva agressivitat sobre els humans.

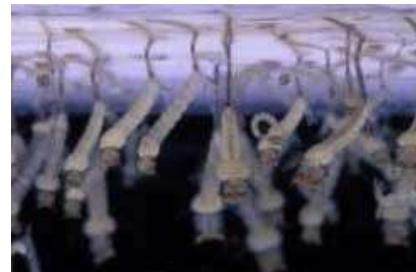

Foto 2: Larves de *Culex pipiens*

Detecció i seguiment

És morfològicament semblant a altres espècies de Culícids, però la diagnosi diferencial és possible en aquest cas basant-se en l'activitat picadora, nocturna i en interiors, l'agressivitat baixa (en relació amb altres espècies de mosquit) i el zumzeig característic: la major part de les molèsties seran causades pel so del vol, que pertorba el descans nocturn. L'activitat hematofàgica és preferentment interior, tot i que també poden atacar en exteriors en casos d'abundància. Són propis de l'estació càlida, però si els hàbitats larvaris són a l'interior dels edificis (subsòls inundats, pous negres) poden ser presents i actius durant tot l'hivern gràcies a la temperatura interior dels edificis.

Riscos/problemes per a la salut

A les nostres latituds no són vectors de malalties humanes. Tanmateix, tenen la capacitat potencial de transmetre diversos virus, dels quals el West Nile és potser un dels més coneguts; també, a l'àmbit veterinari, poden actuar com a vectors de la dirofilariosi canina.

Cicle biològic

Com en altres Dípters hematòfags, són les femelles les que piquen, i ho fan per tal de madurar els ous. Les postes són dipositades a la superfície de l'aigua, tenen una característica forma de barca, inclouen entre 100 i 200 ous i són de color fosc. Les larves són aquàtiques i els punts de cria són aigües residuals o riques en matèries orgàniques en general. La seva alimentació és filtradora i la respiració atmosfèrica. Això últim les posa fora de l'abast de la majoria dels depredadors, que respiren per brànquies i per tant depenen de l'oxigen dissolt, que és escàs en aquestes aigües.

El desenvolupament larvari pot ser molt ràpid en condicions favorables i completar-se una generació en una quinzena de dies sota temperatures estivals. En aquest temps es succeeixen quatre estadis larvaris i una pupa, que té forma de vírgula i és mòbil, però no s'alimenta. L'adult emergeix a la superfície un cop completada la metamorfosi; la femella copula un sol cop i resta inseminada definitivament. Per realitzar les successives postes haurà de prendre un àpat de sang cada vegada, si bé en algunes races, la primera posta pot realitzar-se sense aquest suplement.

Mesures correctores i/o preventives

Aquest aspecte és extremadament important, perquè aquest mosquit no explota hàbitats naturals, sinó que aprofita la contaminació per a proliferar. En conseqüència, s'intentarà aconseguir sempre una millora de qualitat de les aigües. Això permet al seu torn la introducció de depredadors, com ara peixos (Gambússies, o peixos vermells). Cas de no ser possible la depuració, caldrà aïllar la massa d'aigua perquè resulti inaccessible als mosquits, sigui amb tancaments (segellat de trapes d'accés a les fosses, per exemple), teles mosquiteres, o altres intervencions físiques en el medi. En alguns casos (com ara les clavegueres estancades) és molt eficaç fer córrer l'aigua setmanalment, ja que les larves no poden viure en aigües no estancades. En subsòls inaccessibles pot donar bon resultat l'estesa d'una capa flotant, uniforme i contínua d'algun material lleuger, com ara boletes de poliestirè.

Mesures de control actiu

Quan no siguin possibles les actuacions preventives que es detallen en el punt anterior, caldrà realitzar aplicacions insecticides. Es donarà preferència als larvicides; donats els hàbitats antròpics d'aquesta espècie, el control larvari és normalment molt factible, i per tant els tractaments adulticides seran contemplats només en casos extrems. En aquest cas i tractant-se d'una espècie peridomèstica, només tindran sentit les impregnacions residuals sobre parets prop del focus d'origen larvari.

Els productes larvicides d'elecció seran d'origen biològic. Entre ells, els compostos derivats de *Bacillus sphaericus* són en principi els més eficaços. Existeix tanmateix el problema de l'aparició de diversos casos de resistència a aquest producte. En aquest cas, els preparats d'espores de *Bacillus thuringiensis* var. *israelensis* representen una bona alternativa perquè són també eficaços (si bé a dosis superiors) i no provoquen resistències. En tots aquests casos caldrà dur a terme una inspecció larvària quinzenal, per dur a terme una nova aplicació si se'n detecta. En hàbitats extremadament contaminats i de difícil accés a la inspecció periòdica, podrà contemplar-se l'ús de preparats hormonals a base de Pyriproxifen, que permeten un control més perllongat.